

Ernek a számnak az ára 30 fillér.

Negyvennyolcadik évfolyam.

36. szám.

Debrecen, 1928 szeptember 8.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

SZERKESZTIK: DR. KUN BÉLA ÉS DR. RÉVÉSZ IMRE.

Megjelenik minden szombaton.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL:
DEBRECEN, KOLLÉGIUM.

Előfizetési ár félévre hét pengő.

Dr. Révész Imre ORLE. konferenciái előadásának gondolatmenete.

A református egyháznak és lelkészeknek a római katholicizmushoz, klerikalizmushoz, ultramontánizmushoz és jezsuitizmushoz való viszonyát tárgyaló előadást némely fővárosi lapok elég bő ismertetésben közölték, de sajnos, az ismertetés — mint az ilyen esetekben rendszerint történni szokott — nem annyira az előadás logikai fonálának a feltüntetésére szorítkozott, mint inkább csak egyes kiemelt mondatokat sorakoztatott egymás mellé, amelyeknek az egész gondolatmenettel való összefüggése nem világos.

Ezért szükségesnek tartjuk, hogy az előre meg nem írt előadásnak gondolatmenetét itt vázoljuk a nagyközönség számára. Gyorsírói följegyzések készültek ugyan róla, de hogy ezek teljes szövegükben meg fognak-e valaha és valahol jelenhetni, kétséges.

Az előadó alapgondolata az volt, hogy a római katholicus vallásosságot, kegyességet, mint illet a református keresztyén embernek, így tehát fokozott mértékben a lelkipásztornak is, arról az állásponttól kell tekintenie, amelyről Pál apostol tekint a Római levél 14., az I. Corinthusi levél 8. és 10. fejezeteiben egy fejletlenebb keresztyénséget. Ez az álláspont a szeretetteljes **tolerantia** álláspontja, ahol a tolerantia nem megalázó „tűrést”, hanem testvéri elhordozást jelent, a tolerantia szónak eredeti értelmében. Ez írja előnkbe Isten igéje egészen félreérthetetlenül a Római levél 15. részének első versében is így: „Tartozunk mi erősek, hogy az erőtelenekek erőtlenségeit hordozzuk és ne magunknak kedveskedjünk.”

Ez a tolerantia természetesen **kizár minden elvi mogalkuvást**. Ez a kettő két egészen különböző dolog. Az előbbi az erőnek és az öntudatnak, az utóbbi a gyenge és gyáva öntudatlanságnak a jele.

Itt rámutatott az előadó arra, hogyha ennek a tolerantianak evangéliumi teljes mértéke nincsen meg bennünk a római katholicus kegyességgel szemben, akkor nem tudjuk azt gyakorolni igazában a saját protestáns testvéreinkkel szemben sem, akik közül — amint jól tudjuk — többeknek az egyhá-

zaiban (lutheránusok, anglikánok stb.) szintén vannak a római katholicizmusra emlékeztető s a tiszta bibliai kálmvinista állásponttal össze nem férő, de testvéri szeretettel elhordozható vonások.

A klerikalizmushoz és az ultramontánizmushoz meg kell különböztetni egy vallási és egy politikai oldalt. A vallási oldal abban áll, hogy a római katholicus keresztyén ember vallásos buzgósággal ragaszkodik a papi rendhez és a pápa lelki főhatalmához. Ezt a magatartást a református keresztyéneknek és lelkipásztoraiknak éppúgy lehet és kell szeretettel tolerálni, mint ahogyan tolerálják a szentek és a képek tiszteletét stb., stb. (Egyébiránt itt sem kell elfelejteni, hogy bizonyos fajta papi rendet a protestantizmus némely ágai is ismernek, amelyekkel szemben szintén ugyanerre a tolerantiára van szükségünk. Politikai oldalról ellenben a klerikalizmus és az ultramontánizmus határozott veszedelme a nemzeti állam életének és fejlődésének, ennél fogva ez ellen küzdeni kell; de ez a küzdelem viszont nem a református egyháznak és lelkészeknek, mint ilyeneknek, hanem a politikusoknak a feladata.

Végül a jezsuitizmus nem más, mint a tömény római katholicizmus vallásban és politikában egyaránt a legmagasabb hatványon a protestantizmus, különösen pedig a kálmvinizmus felé fordított éllel és hegygyel. A jezsuitizmusnak ez az elszántan protestánsellenes mivolta éppen abból is nyilvánvaló, hogy azt Bangha Béla jezsuita atya nemrég megjelent könyvében („A jezsuita rend és ellenségei”) tagadni, vagy elhomályosítani törekszik. Ezt az előadó magából a Bangha könyvből felolvasott idézetekkel bizonyította. Ugyancsak Bangha egy hosszú fejtegetésének ugyane könyvből való idézésével (az úgynevezett reservatio mentalisról) mutatta ki az előadó, hogy a keresztyénségnek jezsuita és kálmvinista felfogása között mérhetetlen űr tátong.

Ennél fogva a református keresztyén embernek s így a lelkipásztoroknak is tolerantiabeli kötelessége a jezsuitizmussal szemben — amely maga a megtestesült intolerantia — megszünik. A jezsuitizmussal szemben szakadatlanul elszántan és éberén védekeznünk kell. A védekezés olykor, ha a körülmények úgy hozzák magukkal, ellentámadásba is átmehet, de mindig megmaradva a tiszta lelkiesség síkjában.

Természetesen egyházpolitikai téren is védekeznünk kell a jezsuitizmussal szemben, *de nagyon vigyázzunk arra, hogy ebben a védekezésben össze ne fogjunk olyanokkal, akiktől más irányban éppúgy egy világ választ el bennünket, mint a jezsuitáktól.*

A védekezés legmélyebb erőforrása a saját református keresztyénységünk minél nagyobb elmélyítése. A magyar református keresztyén léleknek olyan sugárzó és vonzó hatalmának kell lennie, hogy magasabb és tisztább légkör után vágyakozó római katolikus atyáinkfiára is fölemelő hatása legyen. Fegyvere pedig a védekezésnek a tudományos, különösen történelmi kultúra, amelynek útján úgy egészen tudományos, mint népszerű kiadványok sorozatában meg kell bizonyítanunk igazainkat, amelyeket onnan túlról tervszerűen igyekeznek elhomályosítani.

Ezt az erőforrást és ezt a fegyvert egyre bővebb mértékben használva, *egy emberöltő múlva már nem leszünk a jezsuitizmussal szemben olyan idegesek, amilyenek jelenleg vagyunk.*

A II. t.-c. revíziója tárgyában készült törvényjavaslat részletes bírálata.

(Folytatás.)

II. Rendes lelkipásztorok választása.

A) Választás elkészítése.

ad 9. §.

3-ik kikezdés. A helyettes lelkész kirendelését teljes egészében az esperes hatáskörében kell hagyni, mert az itt kontemplált ama lehetőség, hogy e kérdésben a bizottság az esperes intézkedésétől eltérőleg rendelkezhetik, az esperes dezaválására vezethet, ami erkölcsileg káros.

4-ik kikezdés. „Köteles . . . kéri ki.” felesleges, a törvény tömörsége rovására megy.

B) Közvetlen meghívás.

ad 12. §.

Közvetlen meghívás esetén a javaslat szerinti szöveghez a következő kérdések tehetők fel: ha a presbitérium nem egy, vagy kettő, hanem három, négy, vagy több lelkészt ajánl meghívásra: a 3-ik s 4-ik már nem tekintendő kisebbségi jelöltnek?

Ha egy 30 tagú presbitériumban háromszor tíz presbíter 3 külön személyt ajánl meghívásra; ez esetben melyik a többség és melyik a kisebbség ajánlottja?

Azonkívül az az eljárás, mely szerint a küldöttség az ajánló presbítereket kikerdezi az ajánlott egyén személyi viszonyairól — különösen arról, hogy van-e lelkészi oklevele stb. — nem minden esetben lesz célra vezető. Jóhiszemű tévedések is előfordulhatnak. Tudomásom van olyan esetről is, hogy a választás ellen beadott felebbezés elbírálásának folyamatban léte idején maga az esperes is úgy tudta, hogy a megválasztottnak nincsen oklevele, pedig mint utólag kiderült mégis csak volt.

A 3-ik kikezdés szerinti esetben újból meg

kell állapítani, hogy az ajánlottak közül, melyik a presbitérium többségének s melyik a kisebbségének ajánlottja“ ez a fentebb elmondottak szerint nem minden esetben lesz lehetséges.

ad 13. §.

Szavazatszedő bizottság. Erről eddig nem volt szó s itt ahol első alkalommal fordul a törvényjavaslatban elő, nincs megmondva, hogy kikből, hány tagból áll, honnan ered megbízatása és pontosan körülírva, mik a feladatai?

ad 14. §.

Miután a többségi és kisebbségi jelölt megállapítása a 12-ik §-hoz tett megjegyzések szerint nagyon fogyatékos és vitatható módon történik, az erre alapított 14-ik § szerinti eljárás is szintén egészen labilis. „A presbitérium ajánlottja“ minőségéből „a gyülekezet jelöltjévé“ avanszirozás mikéntje nem eléggé tisztázott s nem egy vitatható oldalt rejt magában. Az eljárás eme fázisában már olyan ellentétes vélemények merülhetnek fel, amelyek a további eljárás törvényszerűségét is nagy mértékben vitathatóvá teszik, már csak azért is, mert a 12-ik § szerint csak 2 jelölről lehet szó, s a 14-ik §-ban kontemplált eljárás is csak 2 jelöltre terjeszkedik ki, holott mint fentebb láttuk, kettőnél több jelölt mellett is, oly módon foglalhat állást *de facto* a presbitérium, hogy azok közül egyik sem tekinthető többségi, illetve kisebbségi jelöltnek, mert mindeniknek egyenlő számú presbíterek állanak a háta megett. E ponton tehát már a kezdő stádiumban fennakadást szenvedhet az eljárás. Hogy ez elkerültesse, a 12-ik §-t akként kellene módosítani, hogy a presbitérium jelöltjei közül a 14-ik § szerinti eljárás alá csak a presbitériumban legtöbb szavazatot nyert két egyén bocsátassék, illetve ha többen, illetve valamennyien egyenlő szavazatot kaptak volna a presbitériumban a további eljárásban számbavehető 2 jelöltet sorshúzással kell megállapítani, amely eljárásnak Ap. Csel. I. 26-ban bibliai alapja van.

ad 15. §.

„A gyülekezet részéről lelkipásztorul kívántnak jelentett jelöltet“ homályos és nem magyaros. a 14-ik § szerinti „a gyülekezet jelöltje“ kifejezéssel helyettesítendő.

3-ik kikezdés. „Ha az esperes“ helyett „ha ez a bizottság“ teendő, mert ennek a 3 tagú bizottságnak ha másként nem, szavazás útján igenleges vagy nemleges megállapodásra kell jutnia. Annyival is inkább helyesebb volna így, mert e kikezdés ugyanannyi jogot juttat az esperesnek, mint a bizottság másik 2 tagjának együttvéve, ami nem indokolt.

5-ik kikezdés. „A gyülekezet megválasztott lelkipásztorának elismeri“ adott esetben az illető lelkészt az a 3 tagú bizottság, amelynek a 2-ik kikezdés szerint tagjai az esperes s a lelkész-elhelyező bizottság egy lelkészi és egy világi tagja. Azaz, előfordulhat tehát olyan eset is, hogy az egy-

házmegyei gondnok, aki esetleg éppen elnöke az egyházmegyei elhelyező bizottságnak, részt sem vesz annak a határozatnak a meghozatalában, mellyel az ezen §-ban kontemplált 3 tagú bizottság a gyülekezet jelöltjét, a gyülekezet megválasztott lelkipásztorának elismeri. Ha már a javaslat az egyházmegyei gondnokot adott esetben az egyházmegyei lelkész-elhelyezési bizottság elnöki tisztjébe emeli, következetlenség rejlik abban, hogy íme egy ilyen rendkívül fontos aktusban, mely e §-ban van körül írva esetleg részt sem vesz.

C) A választási bizottság.

ad 17. §.

A d) és e) pont alatti megszorítás elvileg helyes, de attól lehet tartani, hogy annak megállapítása, hogy valaki rendelkezik-e ezekkel a kellékekkel gyakorlatilag nehézségbe fog ütközni. Valószínűleg nem minden egyházban van meg évtizedekre visszamenőleg a konfirmáltak okmányos hiteleségű névsora s ami viszont az e) pontot illeti, úrvacsorával rendszeresen oly kevés egyháztagnak él, hogy ezen a címen néha még az egyébként legérdemesebbekről is megállapítható lenne, hogy a választási bizottság tagjainál megkívánt feltételeknek nem felelnek meg. Az az előnye mindenestre megvan az e) pontban foglalt követelménynek, hogy a köztudatban átmenvén némelyekre, kik a priori nem akarják magukat alkalmatlanná tenni, a választási bizottsági tagságra, buzdítólag fog hatni az úrvacsorában való részvételt. Viszont azt is meg kell azonban jegyezni, hogy presbitereink is számos esetben nem élnek rendszeresen úrvacsorával s náluk ezen körülmény e javaslat szerint még sem jelent incapacitást. Ez kétféle mértékkel mérést jelent.

Feltehetőleg csak a legkritikább esetben fog arra sor kerülni, hogy a presbiterium javaslata felett szavazást kell elrendelni. De ha még is bekövetkezik ez az eset és szavazás útján választják meg a gyülekezeti választási bizottságot, egy-egy népesebb gyülekezetben (Debrecen, Budapest, Hódmezővásárhely) milyen körülményes és hosszadalmas eljárást jelent a beadott szavazatok ezreiből már csak annak a megállapítása is, hogy kik nyertek legtöbb szavazatot s hát még ezen túlmenőleg annak megállapítása, hogy viszont ezek a legtöbb szavazatot nyertek rendelkeznek-e a 17. § szerinti ös-zes kellékekkel? Ennek momentán megállapítása adott esetben szinte a lehetetlenséggel lenne határos, mely vitára és nézeteltérésre adhatna alkalmat, de amelyet az eljárás folyamatosága érdekében ott a helyszínen kell eldönteni, ami megnyugtató módon aligha lenne minden esetben lehetséges. Ha ez a § a törvénykönyvbe mégis bekerül, feltétlenül maga után kell hogy vonja azt, hogy a nagyobb egyházak parókhálós körei maguk válasszák meg lelkészüket s egy-egy állás betöltésénél ne legyenek megmozgatva a közvetlenül nem érdekeltek, mert a nagy tömegekkel operálás e ponton is leküzdhetetlen akadályul szolgálhat.

D) Meghívás a választási bizottságban.

ad 19. §.

Az első mondat kiegészítendő azzal, hogy a „jelölt személyének megnevezésével“.

3-ik kikezdés. „A választásra vonatkozó törvény felolvasása után“ szükséges lenne precizírozni, hogy mely §-ok olvasandók el, mert így a törvény az elérendő célnak meg nem felelő eljárásra adhat alkalmat.

„Figyelmezteti a megjelenteket a reájuk váró feladat nagy fontosságára“ helyett, vagy mellett beiktatandó lenne „és megmagyarázása után“.

„A kérelem vétele után legkorábban a 3-ik napra“ felesleges, mert alább az a rendelkezés található, hogy a bizottságot a gyűlés kezdete előtt legalább 48 órával egyenkénti vétív mellett, vagy ajánlott levélben értesíteni kell. Ez már involválja azt, hogy a kérés beérkezése után 3 napon belül nem hívható össze a bizottság. De nemcsak felesleges az előbb idézett megkötés, hanem bizonytalanságot teremt a választási bizottság összehívásának terminusát illetőleg abban az esetben, ha a bizottság csak a 14-ik, vagy éppen a 15-ik napon jutott volna a jelölést illetően megállapodásra. Ez esetben kérdéses, hogy az egyházmegyei elnökségnek a választási bizottság megalakulásától számított 15-ik napra, vagy pedig a 15-ik napon beérkezett kérelem utáni 3-ik napra lehet, illetve kell-e „legkorábban“ összehívni a választási bizottságot.

ad 21. §.

Mi történik akkor, ha a 19. § szerinti eljárás során a gyülekezeti választói bizottság csak egyetlen jelöltben állapodik meg, más jelölt neve nem is említetik — mert elvégre nem lehet a bizottságot több jelölt megnevezésére s így pártoskodásra kényszeríteni —, de az az egyetlen jelölt a 21-ik § szerinti eljárás folyamán a törvényes kellékeknek meg nem felelőnek bizonyul, vagy ha ez az egyetlen jelölt nem fogadja el a jelölést? A tervezet tekintetben nem intézkedik s így az a helyzet áll elő, hogy ez esetben az állás betöltésének a lehetősége momentán megszűnik, mert hiszen most már nincsen senki, akit a 22-ik § alapján a választás alá bocsátásra készség felőli nyilatkozattételre felhívni lehessen. Viszont a választási jog a 38-ik §-ban kontemplált átszállásáról sem lehet szó, mert ez nem tartozik azon esetek közé, amelyekben a 38-ik § intézkedik, viszont a javaslat semmi intézkedést nem tartalmaz olyan irányban, hogy ilyen rendkívüli, de mégis előfordulható esetben hogyan kell folytatni tovább az eljárást, sőt nem is lehetséges azt folytatni, mert a 23-ik § szerint az egyházmegyei lelkész-elhelyező-bizottság is csak akkor állíthat jelöltet, ha a gyülekezet részéről legalább két egyént ajánlottak és a 24-ik § szerint az egyházmegyei és egyházkerületi bizottságok ajánlottainak együttes száma nem haladhatja meg a gyülekezet ajánlottainak számát.

Végül még egy konkrét eset. A leikészt egy időben két állást illetőleg szolítják fel elfogadó

nyilatkozattételre. Nyilatkozhatik-e mind a két helyen igenlőleg? És ha dacára a kettős elhelyezkedési lehetőségnek, egyik sem fejeződik be sikerrel, az illető állá-sa az elfogadó nyilatkozat megtételével (lásd 4. §.) megüresedettnek tekintendő. S mi történik, ha az egyetlen jelölt meg is felel ugyan a törvényes kellékeknek, nyilatkozik is az elfogadás feől, de az eljárás további folyama alatt visszalép, munka-keptelenné válik, vagy meghal?

E) *Választás több jelölt közül.*

ad. 22., 23., 24. §.

E §-sok a több jelölt közül való választást szabályozzák. A kiindulási pont az, hogy a nem sikerült meghívási eljárás folyamán a gyülekezeti választási bizottság által ajánlott jelölteket kell felhívni a választás alá bocsáttatásra készség felőli nyilatkozattételre, vagyis ők szolgáltatók az azt a kontingenst, amely lehetővé teszi a pályázat mellőzését. Ezeknek számát egészítheti ki az egyházmegyei és egyházkerületi lelkész-elhelyező-bizottság a 23. és 24. §-okban előirt módon a saját jelöltjeivel. Am a törvényjavaslatnak ez az elgondolása adott esetben képtelenségre vezethet és pedig: a 19. § szerinti eljárás folyamán a gyülekezeti választási bizottság csak egyetlen jelöltet állít, ez az egyetlen jelölt a 21-ik § szerinti törvényes kellékeknek meg is felel, tehát mint meghívásra ajánlottat a gyülekezet elé kell terjeszteni. A 29-ik § szerinti eljárás folyamán azonban a választók névjegyzékébe felvettek egész számának felénél többen vannak olyanok, akik nem járulnak hozzá a választási bizottság határozatához. A meghívás tehát nem sikerült. Következik most a 22—24. §-okban lefektetett eljárás, nevezetesen a választás több jelölt közül. Amde ebben az esetben senki sincs, akit a választás alá bocsáttatás készség felőli nyilatkozattételre felhívni lehessen, azon az egyen kívül, kinek meghívását a gyülekezet visszautasította. Mi történik ekkor? Kétségtelen, hogy ennek az egyetlen jelöltnek megvan a képessége s bizonyára a készsége is arra, hogy a választási eljárásban résztvegyen. Az egyházmegyei lelkész-elhelyező bizottságnak viszont a 23-ik § szerint csak akkor van joga a maga részéről jelöltet állítani, ha a gyülekezet részéről legalább 2 egyént ajánlottak. Szó sem lehet tehát az egyházmegyei és egyházkerületi bizottságok ama funkcióinak gyakorolhatóságáról, mely szerint egyrészt kiegészíthetik a maguk jelöltjeivel a gyülekezeti jelöltek névsorát, másrészt pedig megállapítják a jelölés sorrendjét. S így a 26-ik § szerinti aktusnál nem lehet bemutatni az egyházkerületi bizottság határozata szerinti jelöltek névsorát, mert ilyen névsor nincs. És itt meg csak a 38-ik § sem alkalmazható, mert az nem erre az esetre intézkedik. A választás joga nem száll tehát át az egyházkerületi lelkész-elhelyező bizottságra, hanem a gyülekezet jogát képezi továbbra is, de nincs kit megválasztani, ha csak azt az egyetlen jelöltet nem választja meg, akinek a meghívása elől a választói névjegyzékbe felvettek többsége kevéssel azelőtt elzárkózott.

Azonban a törvényjavaslat ennek az egyetlen jelöltnek megválasztására nem is ad módot, mert a választási eljárás lefolytatásának sine quanon-ja az egyházkerületi lelkész-elhelyező bizottság által jelölési sorrendbe foglalt több jelölt.

ad 26. §.

Ezen § ama rendelkezése, mely szerint a gyülekezeti lelkész választói bizottság egyhangú választása eo ipso az egyházkerületi lelkész-elhelyező-bizottság elsőhelyen jelöltjének megválasztását jelenti — túllövés a célon. Biztosítandó volna a gyülekezeti bizottságnak az a joga, hogy az egyházkerületi bizottság által választás alá bocsáttott jelöltek közül egyhangú választás esetén bárkit is megválaszthasson. Hiszen a kerületi bizottság által sorrendileg előnyösen elhelyezett jelöltnek elég előnyt biztosít a 27-ik §.

ad 27. §.

Az első kikezdés utolsó mondatában „az egyházkerületi bizottság jelöltjeinek valamelyikére” helyett „az egyházkerületi bizottság által választás alá bocsáttott jelöltek valamelyikére” teendő.

4-ik kikezdés. Elvileg helyes, hogy az egyházkerületi jelölési sorrend előnyt biztosít a választásnál, de az a mód, ahogy itt kontempláltatik, túlságos favorizálást jelent és az igazságtalanság látszatát keltheti. Ugyanis így megtörténhetik az, hogy egy választásnál, amelynél például 90 szavazatot adtak le a következő megosztás mellett: a sorrendben első jelölt kapott 1 szavazatot, a sorrendben 2-ik jelölt kapott 44 szavazatot és a sorrendben 3-ik jelölt kapott 45 szavazatot, a szűkebbkörű szavazás során nem a 45 és 44 szavazatot nyert jelöltek közül, hanem a 45 és 1 szavazatot nyertek közül kell a lelkészt megválasztani. De még kirívóbb a következő szintén megtörténhet eset, 90 érvényes szavazatból a jelölési sorrendben első kapott 40 szavazatot, a jelölési sorrendben 2-ik nem kapott egyet sem, a jelölési sorrendben 3-ik kapott 40 és a jelölési sorrendben 4-ik kapott 10 szavazatot: ebben az esetben a szűkebbkörű szavazás a 40 szavazatot kapott első és az 1 szavazatot sem kapott, de sorrendileg 2-ik jelölt között fog megtörténni, nem pedig az első egyenlő szavazatot nyert, de sorrendileg 3-ik helyre helyezett jelölt között.

F) *A választási bizottság választásának gyülekezeti jóváhagyása.*

ad 29. §.

Első kikezdés. „Meghívásra kit ajánlottak” potlandó ezzel — illetve kit választottak meg továbbra a „meghíváshoz hozzájárul-e” — így egészítendő ki „a meghíváshoz, illetve a megválasztáshoz hozzájárul-e?” Hasonlóképen módosítandók a 2-ik kikezdés parallel helyei.

K) *A választás jogának átszállása.*

ad 38. §.

A 23-ik §-ban nagyon precizen meg van állapítva, hogy a több jelölt közül való választás

esetén miképpen gyakorolja jogait az egyházmegyei lelkész-elhelyező bizottság. Itt pedig csak általában annyi van mondva, hogy 3 jelöltet nevez meg, kik közül az egyházkerületi lelkész-elhelyező bizottság választ lelképásztort. Szükséges volna a bizottsági eljárás mikéntjét e §-ban is precízebben körülírni.

M) *Az állás elfoglalása.*

ad 44. §.

Ezen § 2-ik kikezdésének ama rendelkezése, mely szerint a lelkész a megjelölt esetben az oda-költöztetésével felmerült költöztetési költségeket egyharmad, vagy kétharmad részben az egyház-községnek visszatéríteni tartozik, törlendő, ugyanis ez a rendelkezés senkit sem fog visszatartani attól, hogy jobb állás kínálkozása esetén csak a 3 esztendő eltelése után hagyja el eddigi szolgálati helyét. Azt a célt tehát, hogy a szolgálatban nagyobb állandóságot eredményezzen, nem biztosítja. De máskülönben is ezen rendelkezés a közszolgálatban teljesen analógia nélkül való és végül kiesinyes is, hiszen a háromharmad összeg sem nagy, hát még annak hányadrészei?

A 45-ik §-tól a 66-ik §-ig terjedő rész semmi különösebb megjegyzést nem igényel.

Közélet

Tábortüzek mellett.

(Derecskei KIE. konferencián: augusztus 23—27.)

Emberi gondolataink szerint a magyar KIE. mozgalom nagyon alkalmas két embert talált Töltecsy és Dobos titkárokban. Nem azért állapítom ezt meg, mert lapjainknak majdnem minden számában olvashatunk felőlük, hanem azért is, mert ők tényleg dolgoznak is, ügyesen, keményen, sikeresen, áldásosan.

Szinte csodával határos az is, amit most Derecsken műveltek azzal az országgal minden részéből (közel- s távoiról) összegyűjt mintegy 120 ifjúnál. Minden reggel volt a templomban közös istentisztelet. Utána csoportokra osztova Biblia tanulmányozás. Utána közös beszámoló. Aztán előadások. Játék, fürdés, ének-tanulás, zene-előadás. Este pedig mindég tábortűz mellett komoly szép szavak, éneklés, vidám jelenetek, amelyekben velők tapsolt, dúdolt, sirt és hálálkodott az ezernyi érdeklődő közönség.

A tábortüzek alkalmával is csodálatosan tudtak irányítani a lelkeket „a csillagos égnek seregei” felé, uralkodó felséges Isten felé a Bibliával, Zsoltarokkal és mesterien alkalmazott beszédekkel. Ki kell emelnünk a két titkáron kívül a tábortűz pompás jeleneteinek inspirálóját *Fekete Gusztáv* szentpéter-szei lelkészt (cserkésztszist is).

A nagyobb előadások címei és előadói ezek voltak: 1. „*Ki az igazi legény?*” (Dankó Sándor esztári lelkész.) 2. „*A református ifjú életcélja.*” (Kiss István mezőtúri vall. tanár.) 3. „*Hol szerzed a barátod?*”, (Kósa Béla szamoskéri lelkész.) 4.

„*Gazdag fiú — szegény fiú*” (Szabó Balázs kiskunlacházai lelkész) stb.

Nem hagyhatom említés nélkül a biblia-körök témáit. I. nap: „*Az anyag rabjai*”, II. nap: „*Az érzékiség karjaiban*”, III. nap: „*Minden körülmények közt Istené*”.

Ez az igazi felvilágosítás, ami itt és így folyik az örökkévaló Isten színe előtt leborulva, félelemmel és rettegéssel, de mégis bizalommal. Itt és így lehet a serdülő ifjúság nagy kísértéseire és problémáira rámutatva irányt szabni, feleletet adni és bátorítást.

Mutatta ezt a szívek és lelkek hámulatos megnyílása és az áldásokat nyert ifjak bizonyágtévese.

Mindenki szent dolgot művel, ha a magyar keresztyén ifjúsági munkát imáiba foglalja.

Szeretetteljes köszönet a vendéglátó derecskei egyház lelképásztornak és áldozatos híveinek.

Szamoskér.

Kósa Béla.

Külföld

Carmen Padin nevű többgyermekes spanyol nőnek börtönbüntetését, amelyre azért ítélték, mert a Biblia alapján azt merete állítani, hogy Jézusnak voltak testvérei, s amelyből egy jó részt ki is töltött, legújabbán XIII. Alfonz király kegyelemből, száműzetésre változtatta.

Anglia új primása, a nyugalombavonuló Randall Davidson utódja dr. Cosmo Gordon Lang, eddigi yorki érsek lett, aki jelenleg 64 esztendő, nőtlen ember. Arról nevezetes, hogy az atyja még a skót presbiteriánus egyházaknak volt kiváló lelkésze s tőle is azt remélik, hogy kálvinista puritán reminiscenciái folytán nem lesz oly engedékeny a rekatholizáló áramlattal szemben, mint elődje a Common-Rayer-Book vitájában. Érdekes vonás továbbá az új érsekben a szociális kérdések és mozgalmak iránti régi benső érdeklődése; többek közt az angol munkáspárttal — a Labour Partyval — is igen intim kapcsolatban áll. A 81 éves korában visszavonuló tisztes elődje egyébként, külön kapandó „nemzeti ajándékon” kívül évi 1500 font sterling (1 font=28 pengő) nyugdíjat fog húzni.

A német birodalmi gyűlésnek összesen 490 tagja van: ebből 177 evangélikus, 113 katolikus (a múlt gyűlés óta az evangélikusok 39-cel kevesebben, a katolikusok 8-cal többen vannak — holott a két egyház számaránya a birodalomban $\frac{2}{3} : \frac{1}{3}$! —); 145-en vannak, akik vagy valamely keresztyén szektához tartoznak, vagy u. n. „freireligiós”-ök, vagy kimondottan vallástalanok, illetve felekezetnélküliek; van továbbá mindössze *négy zsidó* (már t. i. aki vallásfelekezetiileg annak vallja magát!) a többi ötvenegy pedig egyáltalán nem nyilatkozott vallási és felekezeti hovatartozandóságát illetően, tehát nagyobb részében szintén valószínűleg a felekezetnélküliek közé tartozik. A 152 szocialista képviselő nyilván legnagyobb kontingensét adja ezeknek; azonban mégis, 12 közü-

lök (egy aktív és két volt miniszter is) kifejezetten evangélikusnak, 4 katolikusnak. Loebe elnök „freireligiós”-nek vallotta magát. Lelkész van a 490 képviselő között 7, egyetemi és egyéb tanár, tanító 32, munkás 27, politikai pártok alkalmazottja 79, író, szerkesztő 76. Ez a két legutóbbi szám különösen sokat mond.

Berlin 403.780 római katolikusát 61 körzetben és 136 templomban, kápolnában 198 papi személy gondozza, nem értve ide 135 férfiszervezetet és 1300-on felüli apácát.

A trentinói püspökség németajkú pappjai a pápa elé terjesztett folyamodványukban rámutatnak arra, hogy a trentinói iskolaköteles gyermekek 87,5%-a német és csak 12,5%-a olasz anyanyelvű s ennek ellenére az olasz kormány rendelete értelmében *a vallást is olaszul kell tanulniuk a német gyermekeknek!*

Az orosz szovjet kommunisták vezérlapja, a Pravda, 1928. ápr. 13-iki számában megállapítja, hogy az „istentelenek szövetségének” Oroszország-szerte csak 123.000 tagja van, a különböző vallásos közösségek és szekták aktív tagjainak a száma pedig 2 millió körül jár.

Adventista kongresszusok voltak a nyár folyamán Genfben és Chemnitzben: előbbi helyt a „latin adventista unió” (francia Svájc, Franciaország, Belgium, Olaszország) 85 delegátusa gyűlt egybe és beszámoltak arról, hogy a latin unió tagjainak jelenlegi száma 2938. E viszonylag kis számmal szemben nagyjelentőségű és gondolkodásra készítő az az adat, hogy a latin unió köte ékeben az 1927. év folyamán iratterjesztésből 269.400 aranyfrankot vettek be. Chemnitzben pedig az európai adventista ifjúság kongresszusozott öt napon keresztül, 3000 delegátussal s ezenkívül 5000 résztvevővel. Az európai adventisták száma 52 esztendő propaganda után, még mindig csak kb. 70.000-re megy, a saját bevallásuk szerint. Csakhogy az evangéliumellenes sötétség és a megátalkodott tévely gyors terjesztésére ennél sokkal kevesebb ember is elég volna a mai Európa lelki zürzavarában. ri.

Különlélek

A lelkészválasztási törvényjavaslat ügyében a debreceni egyházközség presbiteriuma a limine elutasítást kérő határozatot hozott és ezt a határozatát a Vasárnap című gyülekezeti lap útján közli valamennyi magyarországi református presbiteriummal. Hogy erről a határozatról már most és külön megemlékezünk, annak az a magyarázata, hogy a Vasárnapban közölt tudósítás szerint a presbiteriumban az egyik szónok „hevesen kikelt” a javaslat ellen. Nohát erre igazán semmi szükség sincs. Nagyon kérünk mindenkit, hogy a legnagyobb higgadsággal mondja el akármilyen súlyos

kritikáját. Nagy dolgokban — és a lelkészválasztás ügye csakugyan nagy dolog — a legkülönfélébb, esetleg legellentétebb vélemények nyugodt megvitatása során világlik ki a bizonyára mindenkítől kívánt igazság. A javaslat szerzője sohasem fog „hevesen kikelni” egyetlen bírálat ellen sem, még akkor sem, ha azt igazságtalannak és ellenszenvből származónak érzi. Mert ennek a nagy kérdésnek tárgyalásánál minden szubjektív érzést teljesen kívül kell hagyni. Anélkül is van a kritikára bőven alkalom. Ezt a javaslat szerzője tudja legjobban és munkálatáról ő maga tudna kemény kritikát írni. De meg sem csiyan rejtenezet, mint a megtartandónak magasztalt mostani törvényről.

Az Országos Református Lelkészegyesület évi közgyűlését szeptember 2-án és 3-án tartotta Hódmezővásárhelyen. Ugyanekkor lelkész konferencia is volt és az országos presbiteri szövetség nagyválasztmányának gyűlése. A közgyűlés főrendekessége Baltazár püspök elnöki megnyitó beszéde volt, melyben a Mortalium animos pápai enciklikáival foglalkozott a tőle megszokott nyíltsággal. Úgy a gyűlés, mint a konferencia méltóságteljesen és leleképítően folyt le és bizonyára jó emléket hagyott a hódmezővásárhelyiekben, akik páratlan szíveslátásban részesítették a lelkészeket. Kár, hogy a gazdag és értékes programmu konferenciának ezúttal nem volt annyi résztvevője, mint máskor. Azok talán az időpont nem egészen szerencsés megválasztása volt. Szeptember elején az apák — s bizony a lelkészek Istennek hála nagyobbára el vannak foglalva gyermekeiknek az iskolákban elhelyezésével.

A Kistemplom, melynek renoválása 120.000 pengő költséggel befejezést nyert, szeptember hó 9-én nyílik meg a hívek előtt. Délelőtt 9 órakor istentisztelet lesz úrvacsoraosztással. Bibliát olvas és imádkozik Szele György lelkész, predikál dr. Baltazár Dezső püspök, agendázik Molnár Ferenc lelkész. Délután 5 ór. kor vallásos ünnepély lesz. Bibliát olvas és imádkozik Kolozsvary Kiss László lelkész. A templom történetét ismerteti dr. Zoltay Lajos, a Déri-múzeum igazgatója. Alkalmi költeményt olvas föl Baja Mihály lelkész. Az 1860-ik pápens harcról előadást tart dr. Révész Imre lelkész. Bibliát magyaráz Uray Sándor lelkész.

A Kálvinisták Templomegyesületének Hívtelmi Szakosztálya szeptember hó 7-én délután 6-órákor ülést tartott a Kollégiumi dísztermében. Előadó volt Bagdy Dániel vt. lelkész.

A makói református egyház belvárosi öreg templomának belső berendezése a jövő évben 100 éves lesz, maga a templom pedig 142 éves. A makói presbiterium elhatározta, hogy a 100 éves évfordulót megünnepli s a templomot erre az alkalomra kívül-belül renováltatja.

A magyarosánádi református egyház presbiteriuma elhatározta, hogy a templomban orgonát építtet még ez év folyamán.

FEST, MOS, TISZTIT KONCZ

kelm-festő, vegytisztító és gőzmosó nagyüzeme
Fióközetek: Piac-utca 18. (Bikával szemben)
és Szent-Anna-utca 2. szám alatt.

Péterfia-u. 30.

Lelkészmeghívás. A szamosdobi gyülekezet megüresedett lelkeszi állására Bara József józsefházai lelkeszt hívta meg.

A debreceni református Kollégium 1928. szeptember hó 10-én, délelőtt 10 órakor tartja tanévnyitó ünnepélyét. A Nagytemplomban imádkozik dr. Erdős Károly lelkeszképzőintézeti igazgató. Istentisztelet után a kollégiumi oratóriumban tanévnyitó-beszédet tart Karai Sándor kollégiumi igazgató.

A Scii Deo Gloria Szövetség vezetői gyűlését augusztus 27—30 között tartotta a balatonszárszói telepén, közgyűlését pedig ugyanott augusztus 31-én.

A debreceni református elemi iskolák tanévnyitó-istentisztelete szeptember hó 5-én volt az összes templomokban.

A Csapó-uccai egyházrész leányköreinek hitmelyítő órai szeptember hó 4-én újra megkezdődtek.

A budapesti református theologiai akadémián az 1928/29. tanév I. félévére jelentkezett 47 új hallgató, kik közül 28-an nyertek felvételt. Az összes hallgatók száma a 4. évfolyamon 100.

A magyar vasárnapi iskolai Szövetség kiadása szerint Magyarországon 693 vasárnapi iskolában 1591 tanító 34.086 gyermeket tanít.

Nyugalombavonulás. Veress Imre, az irinyi egyház lelképásztora, több mint 50 évi buzgó és hűséges szolgálat után nyugalomba vonult. Élvezze a munka után a jól megérdemelt pihenést.

A Keresztyén Család átveszi a Filadelfia Egyesület gödöllői árvaházát, melyet eddig főleg a holland reformátusok segélyeztek. Ezután az árvaház neve: Filadelfia Egylet Keresztyén Család Arvaháza lesz.

Tanítóválasztás. A hajduböszörményi református egyház presbyteriuma egyhangúlag tanítókul megválasztotta Páyer Gyula, Molnár Imre és Karacsony Marcel okleveles tanítókat.

Futó Irénke, Futó Zoltán esökmői tanító leánykája 2 hevi súlyos szenvedés után, életének második évében elhunyt.

Felvétel a budapesti Kálvineumba. Az ORLE. az egyetemi és főiskolai hallgatók részére Budapesten IV., Molnár u. 19. sz. alatt internátust rendezett be. Évi díj, amelyért lakás, fűtés, világítás és takarítás jár 300 pengő, amely negyedévi részletekben fizetendő. A folyamodványok, melyek melé feltétlenül szükséges a lelkeszi ajánló-levél, Egerházy Lajos lelkesz-gondnok címére, Budapest, IV. Kalvintér 10. küldendők.

A Békésbányai Református Egyházmegye ez idei őszi közgyűlését szeptember hó 11-én tartja Szegeden. Előző napon az egyházmegye tanügyi és belmissziói bizottsága tart ülést és lelkesz-értekezlet lesz.

A Békésbányai Református Egyházmegye Tanítóegyesülete szeptember hó 6-án tartotta évi rendes közgyűlését Békésbányán a közművelődési palota dísztermében. A gyűlés legfontosabb tárgya: az új vallás- és énektanítási tanterv ismertetése és alkalmazása volt, melyet dr. Palimann Péter gyulai

lelkész, tanügyi bizottsági elnök és Hidvégi Gábor békési tanító ismertettek.

A homokszentgyörgyi református gyülekezet augusztus hó 26-án avatta fel a nyár folyamán renovált templomát.

A Református Egyházak Világszövetsége folyó évi európai gyűlését szeptember hó 17—22. napjain tartja Hágában, amelyen magyar református egyházunkat dr. Ravasz László püspök és dr. Benedek Zsolt konventi tanácsos képviselik.

A makói Bethánia-Egylet szeptember hó 2-án jól sikerült szeretetvendégséget rendezett.

A szamosdobi református gyülekezet szeptember hó 2-án tartotta harangavató ünnepélyét.

A rákospalotai gyülekezeti munkások szövetsége szeptember hó 8—9. napjain rendezi szokott évi konferenciáját.

A szerkesztésért és kiadásért felelős a lapfőigazgató:
Dr. KUN BÉLA.

A biharugrai (Bihar vm.) református iskolaszek lemondás folytán megüresedett organista-kantor-tanítói állásra pályázatot hirdet. Javadalom: természetbeni lakás mellékhelyiségekkel, kert, államségellyel kiegészített fizetés (egyháztól havi 62.50 pengő és kantori évi díj 80 pengő, államségély 45 pengő és stóla) 6 hold 400 □-öl szántóföld.

Kötelessége: IV-VI. vegyes osztályok tanítása, temetési és istentiszteleti ének vezetése, énekkarvezetés. Lelkesznek belmissziói munkában segédkezés és helyettesítés.

Pályázati kérvények válaszbélyeggel szeptember 30-ig az iskolaszeki elnökhöz küldendők, választás 30-án. Személyes megjelenés, önköltségen, kívánatos. Állás azonnal elfoglalandó. B) listások és menekültek előnyben.
Iskolaszék.

SZÁNTÓ JÓZSEF

papi-, úri- és egyenruhakészítő szabó-cég
Hódmezővásárhely, Fő-tér (saját ház).

Számos elismerőlevél művészi, jó munkáért.
Éremkitüntetések különböző kiállításokról.

Legcél szerűbb ajándék lelkesz urak részére **a palást.**

Schuller Sámuel

szobafestő, mázoló és tapétázó mester
Debrecen, Simonffy u. 25. Telefon 806.

Templomfestést vállal.

Költségvetés díjtalan.

Szép és jó munkáért ezüst éremmel kitüntetve.

KUN JÓZSEF késműves és műköszörűs Debrecen, Széchenyi-utca 1. sz.

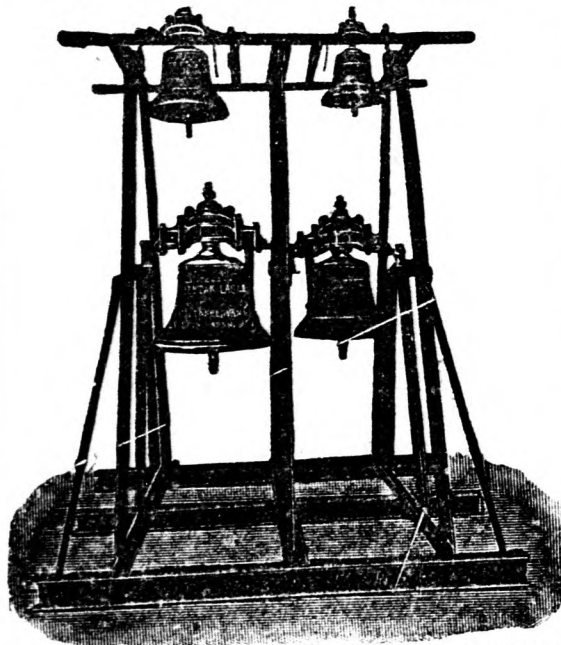

Debreczeni István
órás-mester
Debrecen, Péterfia-u. 8.

Speciális órák javítása
Mindennemű órák raktára.

Az 1926. évi debreceni iparkiallításán díszoklevéllel, a budapesti és székesfehérvári orsz. kiállításon aranyéremmel kitüntetve.

SZLEZÁK LÁSZLÓ
harang-ércöntőde, harangfelszerelés és haranglábgyár
BUDAPEST, VI, FRANGEPÁN-UTCA 77. SZ.
(Saját házában). A nyugati pályaudvartól induló BUR vasúti „ÓR-HÁZ” megállóhely A) B) C) J) kocsikkal. Telefon: Lipót 912-63.

Az 1900. évi párisi világ, 1921. és 1923. évi vasipari kiállításon aranyéremmel, az 1925. és 1926. évi kézműipari tárlaton a m. kir. kormány által díszoklevéllel, az 1927. évi budapesti, székesfehérvári és szentesi kiállításon a nagy aranyéremmel kitüntetve. — Számos egyházi elismerőlevél.

SESZTINA LAJOS

vasnagykereskedése

Debrecen.

Alapította 1819-ben Sesztina János.

*

Kitűnő fűtőképességű magyar „Perpetuum“-kályhák.

Magyar gyártmányú zománc-edények,
zsír-bödönök, disznóölő-kések, husvágó-gépek.

Telefon 6. és 15-48.

„MÉLIUSZ” könyvkereskedés
mű- és tanszerosztálya

ajánlja alant felsorolt

TÉRKÉPEIT

és más földrajzi oktatást elősegítő tanszerait:

Magyarország politikai térképe. Tervezte Kogutowicz Manó, átdolgozta Czako István.	
Mértéke 1: 600,000.	Pengő
Nagysága 125 x 172 cm.	
Vászonra vonva és védőborítékban. Ára	36—
Ugyanaz lécekkal ellátva és vászonra vonva	38—
Magyarország hegy- és vízrajzi térképe. Tervezte Kogutowicz Manó, átdolgozta Czako István. Vászonra vonva és védőborítékban (mérték a fenti).	36—
Ugyanaz lécekkal ellátva és vászonra vonva	38—
Magyarország néprajzi térképe. Tervezte dr. Bátky Zsigmond.	
Mértéke 1: 600,000. Nagysága 125 x 172 cm. Vászonra vonva és védőborítékban. Ára	36—
Ugyanaz vászonra vonva és lécekkal ellátva	38—
Europa politikai térképe. Tervezte és rajzolta Kogutowicz Manó. Mértéke 1: 4,000,000. Nagysága 125 x 165 cm.	
Vászonra vonva és védőborítékban. Ára	38—
Ugyanaz vászonra vonva és lécekkal ellátva	40—
Európa hegy- és vízrajzi térképe. Mértéke ugyanaz, mint a politikai térképe. Vászonra vonva és védőborítékban. Ára	38—
Ugyanaz vászonra vonva és lécekkal ellátva	40—
Közép-Európa térképe. Mértéke 1: 1,350,000. Nagysága 150 x 210 cm. Vászonra vonva, borítékban. Ára	45—
Ugyanaz vászonra vonva, lécekkal	48—
A föld képe fétekében (Planiglobus). Tervezte Kogutowicz Manó. Mértéke 1: 20,000,000. Nagysága 135 x 218 cm.	
Vászonra vonva és védőborítékban. Ára	45—
Ugyanaz vászonra vonva és lécekkal ellátva	47—
Afrika térképe. Tervezte és rajzolta Kogutowicz Manó. Mértéke 1: 8,000,000. Nagysága 125 x 135 cm. Vászonra vonva és védőborítékban. Ára	32—
Ugyanaz vászonra vonva és lécekkal ellátva	34—
Ázsia térképe. Tervezte és rajzolta Kogutowicz Manó. Mértéke 1: 8,000,000. Nagysága 160 x 175 cm. Vászonra vonva és védőborítékban. Ára	44—
Ugyanaz vászonra vonva és lécekkal ellátva	46—
Észak-Amerika- és Dél-Amerika térképe. Tervezte Kogutowicz Manó. Mindkét térkép mértéke 1: 8,000,000. Nagyságuk 110 x 138 és 98 x 122 cm. Mindkét térkép ára: vászonra vonva, védőborítékban	28—
Ugyanaz vászonra vonva, lécekkal	30—
Ausztrália és Polinézia térképe. Tervezte és rajzolta Kogutowicz Manó. Átdolgozta Czako István. Mértéke 1: 8,000,000. Nagysága 135 x 172 cm. Vászonra vonva és védőborítékban. Ára	38—
Ugyanaz vászonra vonva és lécekkal ellátva	40—

FÖLDGÖMBÖK:

1 darab 18 cm. átmérőjű földgömb 1: 70 milliós mértékben, az új határokkal, allványon	18—
1 darab Kogutowicz M. 25 és 1/2 cm. átm. I. sz. földgömb, fényezett allványon	38—
1 darab ugyanaz 25 és 1/2 cm. átmérőjű réz féldélkörrel és magyarázó füzettel, II. szám	48—
1 darab ugyanaz 25 és 1/2 cm. átmérőjű III-as számú földgömb, fényezett allványon, egész délkör, dejelű, fokmérő naptár- és oramutatóval, magyarázó füzettel	65—

A fenti leszállított árak engedmény nélkül értendők.

Iskolai felszerelési osztályunk rendel bárhol hirdetett könyvet, zeneművet és iskolai oktatás céljaira alkalmas tanfelszerelést stb. Kívánatra készséggel ad díjmentes árajánlatot az őssze szakmába vágó és tanügyi oktatás céljaira alkalmas cikkeiből.

Debrecen sz. kir. város és a Tiszántúli Református Egyházkerület

„MÉLIUSZ”
könyvkereskedése, könyvkiadóhivatala,
papír- és írószerkereskedése

DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26.

Telefonszám: 270.

Debrecen város és a Tiszántúli ref. egyházker. könyvnyomda-vállalata.